

*Чередник Л. А., канд. філол. наук, доцент,
доцент кафедри українознавства, культури та документознавства,
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»*

РОЛЬ ДОКУМЕНТНО-ІНФОРМАЦІЙНИХ КОМУНІКАЦІЙ У ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Анотація. У тезах аналізується роль документно-інформаційних комунікацій у сучасному глобалізованому суспільстві, розглядаються їх функції як складника соціальних комунікацій. До того ж окреслюються найбільш вагомні аспекти впливу глобальних процесів на форми та канали цього виду комунікацій, прогнозуються шляхи їх подальшого дослідження.

Ключові слова: документно-інформаційна комунікація, соціальна комунікація, документ, форми комунікації, канали комунікації.

Вступ. Відомо, що система документно-інформаційних комунікацій є вагомим складником соціальних інформаційних комунікацій і забезпечує функціонування документів у суспільстві. Вона передбачає «створення, аналітико-синтетичне переосмислення, зберігання, розповсюдження й використання документів як носіїв соціально значущої інформації» [3, с. 14]. З огляду на вагому роль документно-інформаційних комунікацій у суспільстві дослідження їх у різноманітних аспектах залишається актуальним.

Метою нашої наукової розвідки є аналіз ролі документно-інформаційних комунікацій у глобалізованому суспільстві.

Основний текст. Значення документно-інформаційних комунікацій полягає в обміні, збереженні та поширенні інформації через документи. В основі цих комунікацій лежить «процес передачі знань, даних та різних типів інформації за допомогою документів (як традиційних, так і цифрових) між індивідами, організаціями або системами» [2, с. 24].

Варто підкреслити, що система документних комунікацій вміщує всі документи, відправників документної інформації (автор, видавництво), її споживачів (читач, слухач, глядач), професійних посередників (бібліотекарів, бібліографів, фахівців у галузі інформації та документації); виробничих процесів (створення, обробка, зберігання, поширення документів).

Варто схарактеризувати основні аспекти, які охоплюють сучасні документно-інформаційні комунікації.

Насамперед вони стосуються документа як носія інформації. Документ «може бути у фізичній або електронній формі, і містить інформацію, яку передають для подальшого використання або збереження» [1, с. 27]. Це може бути текст, зображення, аудіо- чи відеоінформація.

Важливо також наголосити, що основною функцією документно-інформаційних комунікацій є процес обміну інформацією між відправником (комунікантом) та отримувачем (комунікатом). Це може відбуватися через особисті контакти, електронну пошту, цифрові платформи, бібліотечні системи або інші канали комунікації.

Ще однією вагомою функцією є збереження інформації. Документно-інформаційні комунікації також передбачають створення архівів і баз даних для архівування важливих документів, які можуть бути використані в майбутньому. Це забезпечує спадковість знань і збереження культурної та наукової спадщини.

Для ефективного використання інформації необхідні її оброблення, систематизація та класифікація, саме тому ці функції є надзвичайно важливими, оскільки уможливають забезпечення швидкого доступу до потрібної інформації через пошукові системи або інші механізми навігації базами даних.

Сучасні документно-інформаційні комунікації використовують різноманітні технології, з-поміж них: хмарні сервіси, електронні системи управління документами (ESM), електронні каталоги, бази даних, а також соціальні медіа для поширення документів і інформації. З огляду на це сучасні науковці виокремлюють особливу сферу комунікації, як-от медіакомунікацію та різні медійні технології.

Прикметно, що документно-інформаційні комунікації є необхідними у різних сферах. Насамперед «вони є критично важливими для таких галузей, як наука, освіта, бізнес, управління, культура та медіа, оскільки забезпечують ефективне функціонування суспільства шляхом передачі знань та інформації» [4, с. 20].

Глобалізаційні процеси сучасності мають глибокий вплив на форми та канали документно-інформаційних комунікацій. У цьому процесі науковці окреслюють кілька значущих аспектів. Коротко схарактеризуємо їх.

1. Перехід від традиційних до цифрових документів. Глобалізація прискорила перехід від паперових до електронних документів, що дає змогу зменшити часові й просторові обмеження в передачі інформації, оскільки документи тепер можуть передаватися миттєво через інтернет-мережу незалежно від географічного розташування.

2. Виникли нові канали комунікації. Глобалізація сприяла розвитку нових каналів передачі інформації, як-от електронна пошта, соціальні мережі, хмарні сервіси та системи управління документами (DMS). Характерною їх особливістю є той факт, що всі вони забезпечують більш швидкий і ефективний обмін документами, що дає змогу взаємодіяти на міжнародному рівні в режимі реального часу.

3. Значно зросли обсяги інформації та необхідність її оброблення. Це стимулювало розвиток автоматизованих систем для обробки та класифікації інформації, як-от системи штучного інтелекту, що допомагають швидко аналізувати та структурувати великі обсяги документів.

4. Новітні технології сприяли появі глобальних платформ для зберігання та поширення інформації. Зокрема, хмарні технології та глобальні інформаційні платформи, як-от Google Drive, Dropbox, Microsoft SharePoint та інші, дають змогу організаціям і користувачам зберігати, спільно використовувати та розповсюджувати документи в глобальному масштабі. Це робить доступ до інформації простішим та ефективнішим.

5. Реальним став віддалений доступ до інформаційних ресурсів. Завдяки глобалізації значно зросла наявність віддаленого доступу до різних інформацій-

них джерел, зокрема до цифрових бібліотек, наукових баз даних, архівів та документів. Це сприяє швидкому поширенню знань та дає змогу дослідникам і фахівцям з різних країн отримувати доступ до важливих документів, не виходячи з дому.

6. *Розвиток багатомовних систем комунікації.* Глобалізація створила попит на багатомовні системи документно-інформаційних комунікацій. Технології перекладу та автоматизовані системи оброблення текстів дають змогу передавати інформацію між різними мовними групами, забезпечуючи міжнародний діалог та співпрацю.

7. *Глобальні мережі обміну знаннями.* Документно-інформаційні комунікації також є основою для створення глобальних мереж обміну знаннями. Міжнародні організації, університети, дослідницькі центри та компанії можуть обмінюватися документами, дослідженнями та інформацією через спеціалізовані платформи та бази даних.

8. *Міжкультурна комунікація та інтеграція.* Глобалізація розширила межі міжкультурної комунікації, створивши нові можливості для обміну культурними документами, літературою та іншими формами культурної спадщини через цифрові платформи. Це сприяє збереженню та поширенню культурних цінностей у глобальному масштабі.

9. *Міжнародні стандарти для обміну інформацією.* Глобалізація створила потребу в уніфікації стандартів документів та інформаційних форматів. Використання стандартів, як-от XML (англ. *Extensible Markup Language* – розширювана мова розмітки, запропонована консорціумом World Wide Web Consortium, стандарт побудови мов розмітки ієрархічно структурованих даних для обміну між різними застосунками, зокрема через інтернет), PDF (англ. *Portable Document Format* – міжплатформний відкритий формат електронних документів), електронні підписи та протоколи для шифрування даних, полегшує взаємодію між різними країнами та організаціями на глобальному рівні.

10. *Посилення безпеки та конфіденційності.* Глобалізація супроводжується ризиками, пов'язаними з безпекою інформації, особливо в міжнародних транзакціях. Це спричинило розвиток технологій шифрування, систем електронного підпису та протоколів для захисту даних, щоб забезпечити безпечний обмін документами на глобальному рівні.

Висновки. Отже, роль документно-інформаційних комунікацій полягає у тому, щоб забезпечити надійний, ефективний і зручний обмін інформацією між людьми та організаціями, підтримуючи розвиток суспільства в інформаційну еру.

Шляхи подальших досліджень документно-інформаційних комунікацій можуть охоплювати різні аспекти, що пов'язані з технологічними інноваціями, соціальними змінами та викликами глобалізації. З-поміж них можна окреслити такі: вплив штучного інтелекту на документно-інформаційні комунікації; розширення застосування хмарних технологій та децентралізованих систем зберігання; посилення захисту документно-інформаційних комунікацій в умовах кібербезпеки; поглиблення міжкультурних аспектів документно-інформаційних комунікацій. До того ж розвиток інформаційних технологій стане приводом для еволю-

ції форм і форматів документів, можливо, виникнуть документи з доповненою реальністю (AR) та віртуальною реальністю (VR), текстові документи перетворюються у мультимедійні, розроблення та дослідження інтелектуальних систем, які здатні автоматично обробляти та аналізувати великі обсяги документів для отримання корисної інформації та формування аналітичних звітів. Також потребує врегулювання на державному рівні низки етичних питань, як-от конфіденційність, авторські права, відповідальність за поширення фальшивої інформації та дезінформації.

Список використаних джерел

1. Білан Н. Соціальні комунікації як чинник формування комунікативного середовища. URL: <https://social-science.uu.edu.ua/article/1340> (дата звернення: 20.10.2024).
2. Парафійник Н. І. Документно-інформаційні комунікації: навч. посіб. для студ. спец. «Документознавство та інформаційна діяльність». Харків: Нац. аерокосм. ун-т «Харк. авіац. ін-т», 2010. 57 с.
3. Чередник Л. А. Конспект лекцій із дисципліни «Документно-інформаційні комунікації» для студентів гуманітарного факультету усіх форм навчання за спеціальністю 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа». Полтава: ПолтНТУ, 2018. 85 с.
4. Почепцов Г. Г. Соціальні комунікації і нові комунікативні технології. *Комунікація*. 2010. № 1. С. 19–26.